Vaikuttavuuden mittaaminen ja arviointikäytäntöjen kehittäminen

Katri Janerko

Vaikuttavuuden arviointi ja tulosten systemaattinen seuranta muodostavat keskeisen osan toimintaa. Toteutetun toiminnan tulee tuottaa sille asetettujen tavoitteiden mukaisia tuloksia. Mahdollisuus osallisuuteen hankkeessa korostui merkittävien osallistujamäärien lisäksi useat laadulliset tavoitteet. Yhtenä keskeisenä tavoitteena oli rakentaa romanikentällä toimiva osallisuutta ja hyvinvointia mittaava mittaristo, joka vastaisi kohderyhmän erityispiirteisiin.

Vaikuttavuuden tarkastelussa huomio kohdistuu usein erilaisten vaikutusten kokonaisuuteen, kuten heikommassa asemassa olevien henkilöiden työllisyys- ja koulutustilanteen paranemiseen sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistumiseen. Konkreettisten muutosten rinnalla keskeistä on se, miten yksilö itse kokee elämäntilanteensa ja siinä tapahtuneet muutokset (Anoschkin, i.a.). Siinä missä työllisyys- ja koulutuspolkujen kehitystä on suhteellisen suoraviivaista seurata, hyvinvoinnin ja osallisuuden arviointi edellyttää monipuolisempia mittareita.

Osallisuutta voidaan arvioida mittareilla, jotka kartoittavat osallistujien kokemuksia esimerkiksi yhteisöön kuulumisesta, kuulluksi tulemisesta ja vaikutusmahdollisuuksista. Lisäksi tarkastellaan, ovatko osallistujat kokeneet matalaa kynnystä pyytää apua ja osallistua toimintaan. Parhaimmillaan arvioinnissa voidaan havaita, että toiminta on vahvistanut tulevaisuudenuskoa ja heijastunut myönteisesti osallistujien arkeen myös toiminnan ulkopuolella, esimerkiksi ihmissuhteiden kautta (Opintokeskus Sivis, 2025). Hyvinvoinnin katsotaan puolestaan vahvistuvan, kun osallistuja kokee esimerkiksi yhteenkuuluvuutta, iloa, onnistumisia sekä uskallusta ilmaista itseään, ja kun hän saa uusia sosiaalisia kontakteja (Harrastamisen Suomen malli, 2025).

Vaikuttavuuden määrittely ja mittaaminen edellyttävät kokonaisvaltaista lähestymistapaa, koska osallisuus ja hyvinvointi ilmenevät yksilöllisesti ja kontekstisidonnaisesti. Vaikuttavuutta ei voida arvioida yksittäisten toimenpiteiden perusteella, vaan sitä tulee tarkastella laajempana kokonaisuutena, joka rakentuu eri toimijoiden ja toimintojen yhteisvaikutuksesta (Anoschkin, i.a.).

Vaikuttavuuden arviointi perustuu vaikuttavuusketjun tunnistamiseen, jonka avulla jäsennetään, mitä muutosta tavoitellaan, miksi se on merkityksellistä, miten sitä mitataan ja millaisia tuloksia on saavutettu. Arvioinnissa suositellaan yhdistämään määrällisiä ja laadullisia sekä objektiivisia ja subjektiivisia mittareita, jotta ilmiötä voidaan tarkastella riittävän kattavasti. Keskeinen haaste on usein lähtötilanteen riittävä dokumentointi, jotta muutosta voidaan myöhemmin arvioida luotettavasti. Mittariston toimivuutta tulee arvioida systemaattisesti hankkeen eri vaiheissa (Mt.).

Mahdollisuus osallisuuteen hankkeen arviointityön keskiössä oli löytää osallistujaystävällinen ja kulttuurisensitiivinen tapa tuottaa luotettavaa tietoa osallistujien 1) hyvinvoinnin vahvistumisesta, 2) osallisuuden lisääntymisestä ja 3) etenemisestä työ- ja koulutuspoluilla. Kokeilujen kautta päädyttiin neliosaiseen mittaristokokonaisuuteen, joka oli kevyt toteuttaa ja joka tuotti monipuolista tietoa keskeisistä vaikutuksista.

Kehitetty mittaristo yhdisti objektiivisia ja subjektiivisia indikaattoreita ja rakentui seuraavista osa-alueista: 1) työllisyys- ja koulutuspolkujen kehitys, 2) osallistujien kokemuksiin perustuva kysely, 3) työntekijän ylläpitämä osallistujakohtainen tavoitepohja sekä 4) tunnistettujen hyvinvoinnin ja osallisuuden edistymisaskelten kokonaismäärä. Tämä kokonaisuus vastasi hankkeen tavoitteeseen luoda romanikenttään soveltuva mittaristo, jonka avulla osallisuuden ja hyvinvoinnin vaikutuksia pystyttiin tarkastelemaan sekä yksilö- että kokonaisuustasolla.

Vaikutusten näkyväksi tekeminen oli keskeistä sekä hankkeen onnistumisen arvioinnin että toimintamallien kehittämisen näkökulmasta. Systemaattinen seuranta tuki toiminnan kohdentamista ja mahdollisti kriittisen itsearvioinnin. Mittariston tuottamaa tietoa käsiteltiin säännöllisesti tiimin kokouksissa, ohjausryhmässä sekä neljän kuukauden välein toteutetussa raportoinnissa, mikä vahvisti tiedolla johtamista koko hankkeen ajan.

Objektiiviset vaikutukset: työ-, koulutus- ja etenemispolkujen seuranta

Objektiivisten vaikutusten seuranta rakentui hankkeessa pitkälti rahoittajan edellyttämän EURA21-järjestelmän varaan, mikä loi selkeän, mutta rajatun kehyksen vaikuttavuuden tarkastelulle. Järjestelmä tuotti standardoitua tietoa osallistujien työ- ja koulutustilanteen muutoksista. Järjestelmä mahdollisti erityisesti lineaaristen siirtymien, kuten koulutukseen hakeutumisen, valmistumisen tai työllistymisen, seurannan. Samalla tieto oli kapealaista eikä

riittänyt yksin kuvaamaan osallisuus- ja hyvinvointityön todellista vaikuttavuutta. Lisäksi osallistujien seuraaminen voi olla haastavaa toimijakohtaisten osallistujalistojen takia.

Voidaan todeta, että EURA21 soveltui parhaiten selkeästi todennettavien siirtymien dokumentointiin. Se ei kuitenkaan kyennyt tunnistamaan monimuotoisia ja usein epälineaarisia etenemispolkuja, jotka olivat tyypillisiä hankkeen kohderyhmälle. Esimerkiksi osallistuminen työkokeiluihin tai työpajatoimintaan sekä arjenhallintaa tukevat askeleet jäivät järjestelmän ulkopuolelle. Tämä rajoite johti siihen, että hanke kehitti rinnalle täydentäviä seurantarakenteita, joiden avulla voitiin kuvata osallistujien etenemistä kokonaisvaltaisesti.

Mahdollisuus osallisuuteen -hankkeessa seurantaa varten rakennettiin osallistujien alkutilannetta ja lopputilanne kuvaava lista. Listalle kirjoitettiin jokaisesta osallistujasta perustiedot sekä EURA21 kirjautumisessa saadut työ- ja koulutustiedot. Lisäksi kirjattiin mihin toimintaan osallistuja osallistui ja kuinka monta kertaa. Jokainen osallistuja, joka oli aktiivisesti mukana toiminnassa, merkittiin aluksi oranssilla huomiovärillä. Osallistujat, jotka saavuttivat tavoitteitaan tai jotka poistuivat toiminnasta, merkittiin lopuksi toisella värillä. Vihreä merkitsi onnistunutta ja harmaa epäonnistunutta siirtymään pois hankkeesta. Poissiirtymisiin kirjattiin lopullinen tilanne eli saavutettu positiivinen muutos tai ei muutosta. Oheinen kuva on esimerkkikuva kuvitteellisten osallistujien tiedoilla havainnollistamaan seurantaa.

Mahdollisuus osallisuuteen -hanke

EDISTYMISEN SEURANTA

Kirjataan osallistujan tiedot/edistyminen.

Nimi, ikä ja asuinkaupunki	Taustatiedot	Mihin osallistuu?	Asia ja lopetustilanne	Montako kertaa tavattu
Osallistuja 1: Nainen, 25 vuotias (Vantaa)	Peruskoulu, työtön yli 1 vuoden	Ote elämään	Työllistynyt	10 kertaa tavattu
Osallistuja 2: Nainen, 19 vuotias (Helsinki)	Peruskoulu, työtön yli 1 vuoden	Nuorten ryhmä	Aloittanut koulun	20 kertaa tavattu
Osallistuja 3: Mies, 50 vuotias (Lohja)	Ei koulutusta, ei missään edellämainitussa	Ote elämään	Työllistynyt	5 kertaa tavattu
Osallistuja 4: Nainen, 24 vuotias (Lohja)	Peruskoulu, opiskelemassa	Nuorten ryhmä ja yksilöohjaus	Työllistynyt	20 kertaa tavattu
Osallistuja 5: Mies, 20 vuotias (Helsinki)	Peruskoulu, työtön alle vuoden	Nuorten ryhmä ja yksilöohjaus	Aloittanut koulun	35 kertaa tavattu
Osallistuja 6: Mies, 34 vuotias (Helsinki)	Ei koulutusta, työtön yli vuoden	Ote elämään	Aloittanut koulun	10 kertaa tavattu
Osallistuja 7:Mies, 25 vuotias (Vantaa)	Ei koulutus, työtön yli vuoden	Ote elämään ja yksilöohjaus	Ei suurta muutosta, tuettu arjen hallinnassa	7 kertaa tavattu
Osallistuja 8: Mies, 18 vuotias (Espoo)	Peruskoulu, työtön yli vuoden	Yksilöohjaus	Aloittanut koulun	15 kertaa tavattu
Osallistuja 9: Mies, 33 vuotias (Helsinki)	Peruskoulu, työtön yli vuoden	Nuorten ryhmä ja yksilöohjaus	Tuetaan työn haussa	15 kertaa tavatty

Yleisen tason osallistujaseurannan lisäksi työntekijät ylläpitivät osallistujakohtaista tavoitepohjaa. Tässä seurannassa huomioitiin yksilölliset lähtökohdat, tavoitteet ja etenemisen pienetkin askeleet. Näiden kautta tuli näkyväksi, että vaikuttavuus rakentuu usein pienistä muutoksista, jotka eivät välttämättä näyttäydy välittömästi tilastollisina siirtyminä. Ne ovat silti merkittäviä osallistujan elämäntilanteen ja tulevien edistymisaskelien kannalta. Ohessa havainnollistava esimerkkikuva hankkeen osallistujakohtaisesta tavoitepohjasta kuvitteellisilla osallistujatiedoilla.

Nimi ja ikä	Alkutilanne	3kk kehitys	6kk kehitys	Lopetustilanne
Rosita (18-v)	Opiskelee lähihoitajaksi ja etsii harjoittelupaikkaa. Haluaa muuttaa omilleen ja etsii asuntoa.	Täytetty 5 asuntohakemusta ja kysytty työharjoittelupaikkaa 10 yrityksestä. Harjoittelupaikka saatu.	Harjoittelu aloitettu ja siellä sujunut kivasti. Pidemmän etsinnän jälkeen myös asunto on löytynyt. Seuraavaksi pohdinnassa työllistyminen.	Työpaikkaa ei ole vielä löytynyt, mutta CV ja hakemus on kunnossa sekä hyvät suositukset harjoittelupaikasta.
Mertsi (21-v)	Arjen hallinta on työnalla. Unirytmi on heikko ja koulu jäänyt kesken. Päätetään ensiksi keskittyä uni- ja arkirytmin saavuttamiseen.	Unirytmi on löytynyt. Nuori on aloittanut uuden harrastuksen, joka auttaa jaksamisessa ja arjen suunnittelussa. Nuoren kanssa on harjoiteltu aikataulutusta ja taloustaitoja.	Nuoren kanssa on nyt pohdittu mitkä opintoalat voisi olla kiinnostavia. Logistiikka ja autoala voisivat olla sopivia. Tarkastettu, että yhteishaku alkaa parin kuukauden päästä.	Nuori päässyt sisälle kouluun ja uusi suunta on löytynyt.

Keskeinen havainto oli, että objektiivinen mittaaminen edellyttää rinnalleen säännöllisyyttä ja tarkkaavaista työotetta, jotta kerätty tieto heijastaa todellisia muutoksia eikä ainoastaan mitattavissa olevia lopputuloksia. Tässä moniammatillinen tiimityö osoittautui keskeiseksi: usean työntekijän muodostama kokonaiskuva osallistujan tilanteesta mahdollisti tarkemman ja perustellumman arvion osallistujan etenemisestä. Samalla tunnistettiin kenellä työntekijällä oli paras edellytys tukea osallistujaa eri etenemisvaiheissa. Tämä lisäsi tuen vaikuttavuutta.

Yhdessä EURA21 järjestelmän ja näiden kahden seurantapohjan kanssa hanke tuotti neljän kuukauden välein tietoa osallistujien ottamista askeleista. Askeleet tunnistettiin hanketiimin kesken ja askelia lisättiin tarpeen mukaan listalle. Askeleet nousivat osallistujien elämästä ja olivat osallistujien itse sanoittamia tärkeitä askelia heidän osallisuus- ja hyvinvointipoluillaan. Askeleet havainnollistivat erinomaisesti hankkeen tuottamia vaikutuksia.

Jokainen työntekijä päivitti päävastuullaan olevien osallistujien elämässä tapahtuneet askeleet, jotka laskettiin lopulta yhteen. Ohessa havainnollistava kuva työllisyys- ja koulutuspolkujen askelista sekä niiden seurannasta.

Osallistujissa näkyvät vaikutukset	**Lkm**				
	Työntekijä1	Työntekijä 2	Työntekijä 3	Työntekijä 4	Yht.
Aloittanut työn/harjoittelupaikan etsinnän	50	13	38		101
Saanut työpaikan	28	4	31	1	65
Saanut harjoittelupaikan	10	8	5		23
Saanut oppisopimuspaikan	1	1	2		4
Mennyt työkokeiluun	7	2	7		16
Osallistunut työkkärin toimintaan/muuhun työllisyyttä tukevaan toimintaan	16	22	7	2	47
Päässyt työhaastatteluun	38	4	4		46
Aloittanut opintojen harkitsemisen/ tutustunut koulutuspolkuihin	37	12	19		68
Hakenut kouluun	18	11	28		57
Aloittanut opinnot	20	10	23		53
Valmistunut koulusta	15	7	15		37

Työllisyys- ja koulutuspolkuihin liittyvien askelien lisäksi hanke seurasi myös laajemmin osallisuutta sekä hyvinvointia suhteessa osallistujaan itseensä mutta myös muun muassa perheeseen. Yksi askel oli muun muassa osallistuminen kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Askelien kautta hanke pystyi havainnollistamaan sen laaja-alaiset vaikutukset ja myös tekemänsä työn sisältöä.

Osallistunut seurakunnan toimintaan	3	20	65	1	89
Lähtenyt vapaaehtoiseksi	15	3	72		90
Aloittanut harrastuksen	6		25		31
Lähtenyt ulos kodissa olemisen sijaan	30	23	35		88
Osallistunut johonkin muuhun...					
Hyvinvointi vahvistunut	55	4	60		119
Hakeutunut terveyspalveluihin	7		9		16
Liikkunut enemmän/ aloittanut liikunnan	4		22		26
Syönyt terveellisemmin	2		2		4
Vähentänyt päihteidenkäyttöä	10				10
Parantanut unirytmiä	12		4		16

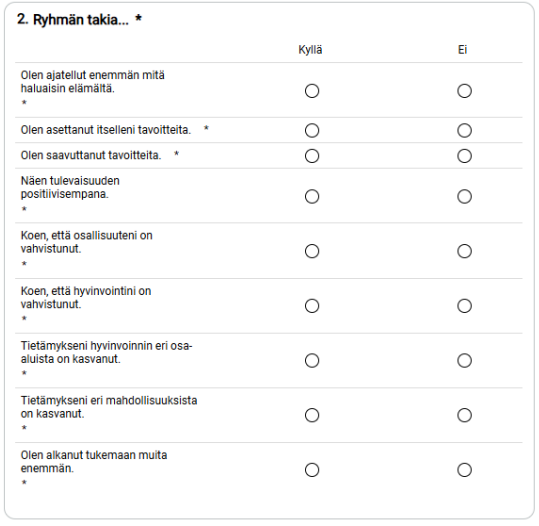
Kokonaisuutena tarkasteltuna objektiivisten mittareiden käyttö toi hankkeeseen rakenteellista selkeyttä ja vertailtavuutta. Niiden rinnalle tarvittiin kuitenkin joustavampia ja osallistujalähtöisempiä ratkaisuja, jotta vaikuttavuuden koko kirjo tuli näkyväksi. Tämä

korostaa tarvetta yhdistää formaalit mittausjärjestelmät ja kontekstisensitiiviset arviointikäytännöt.

Subjektiiviset vaikutukset: osallistujakokemukset ja koettu hyvinvointi

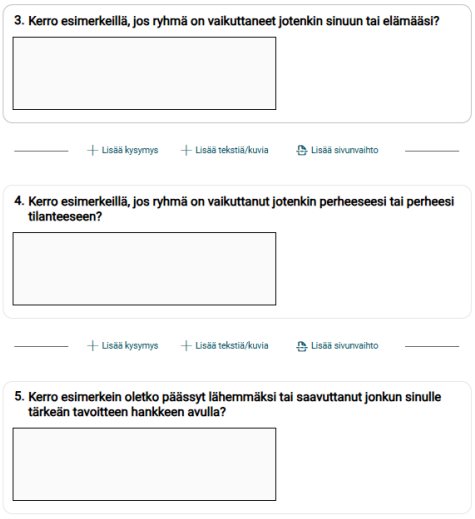
Osallisuuden kehityksen tarkastelut ovat osoittaneet, että osallistujien objektiivinen asema (esim. työ- tai koulutustilanne) ei yksiselitteisesti määritä heidän kokemaansa osallisuutta tai hyvinvointia. Esimerkiksi osa työn ja koulun ulkopuolella olevista saattaa kokea hyvinvointinsa tai osallisuutensa hyväksi, jolloin ulkopuolelta asetetut tavoitteet eivät välttämättä vastaa yksilön omaa kokemusta tai tarvetta. Tällöin myöskään tarjottava tuki ja palvelut eivät välttämättä onnistu tavoitteissaan. Siksi vaikuttavuuden arvioinnissa on välttämätöntä tarkastella rinnakkain objektiivisia ja subjektiivisia ulottuvuuksia, sekä huomioida osallisuuden ja hyvinvoinnin tilannesidonnaisuus (Salminen ym., 2021).

Hankkeen vaikuttavuuden keskeiseksi selittäväksi tekijäksi muodostuikin osallistujien oma kokemus toiminnasta. Mitä paremmaksi toiminta koettiin, sitä vahvemmin osallistuja sitoutui toimintaan ja eteni osallisuuden sekä hyvinvoinnin osa-alueilla. Tämän vuoksi subjektiivisen tiedon keruu nostettiin arvioinnin yhdeksi painopisteeksi. Osallistujakokemusta seurattiin säännöllisesti toteutetuilla kyselyillä, joita kehitettiin hankkeen edetessä. Kyselyiden painopiste siirtyi määrällisistä arvioista kohti laadullista, kokemuksellista tietoa. Tämä mahdollisti toiminnan merkitysten syvällisemmän ymmärtämisen. Osallistujia kannustettiin kuvaamaan toiminnan vaikutuksia sekä omaan elämäänsä, että lähipiiriinsä. Ohessa muutama havainnollistava kuva hankkeen kyselyistä.

2. Ryhmän takia... *

	Kyllä	Ei
Olen ajatellut enemmän mitä haluaisin elämältä. *	○	○
Olen asettanut itselleni tavoitteita. *	○	○
Olen saavuttanut tavoitteita. *	○	○
Näen tulevaisuuden positiivisempana. *	○	○
Koen, että osallisuuteni on vahvistunut. *	○	○
Koen, että hyvinvointini on vahvistunut. *	○	○
Tietämykseni hyvinvoinnin eri osa-aluista on kasvanut. *	○	○
Tietämykseni eri mahdollisuuksista on kasvanut. *	○	○
Olen alkanut tukemaan muita enemmän. *	○	○

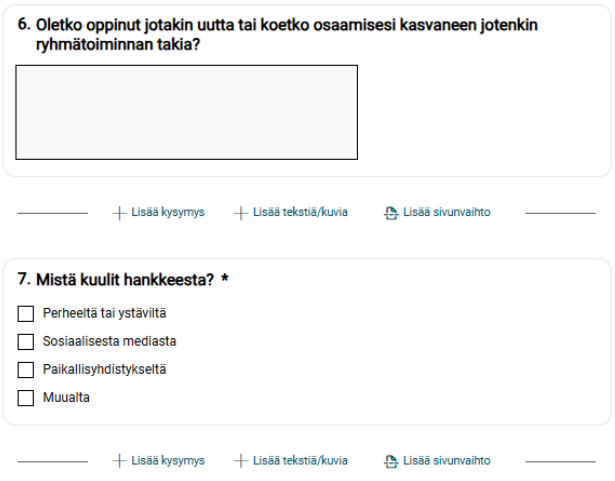
3. Kerro esimerkeillä, jos ryhmä on vaikuttaneet jotenkin sinuun tai elämääsi?

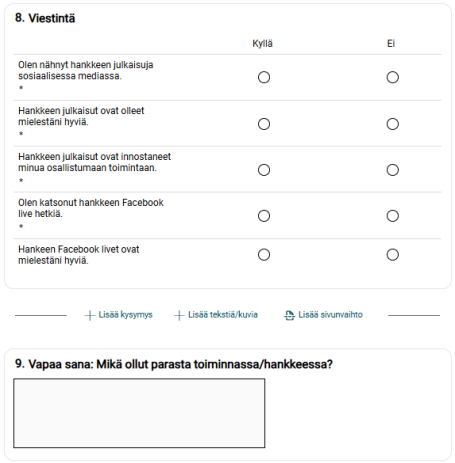
+ Lisää kysymys + Lisää tekstiä/kuvia Lisää sivunvaihto

4. Kerro esimerkeillä, jos ryhmä on vaikuttanut jotenkin perheeseesi tai perheesi tilanteeseen?

+ Lisää kysymys + Lisää tekstiä/kuvia Lisää sivunvaihto

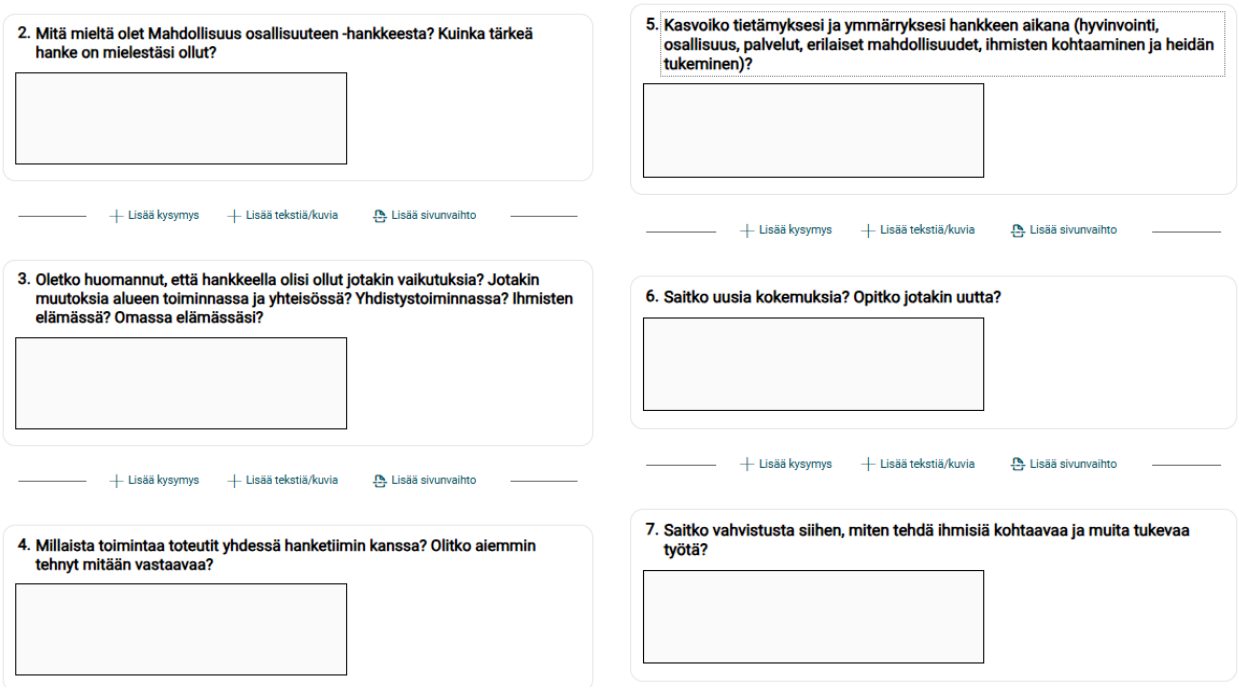
5. Kerro esimerkein oletko päässyt lähemmäksi tai saavuttanut jonkun sinulle tärkeän tavoitteen hankkeen avulla?

Kyselyiden kautta hanke onnistui saamaan kattavasti vastauksia, jotka kuvasivat monipuolisesti osallistujien hankkeeseen osallistumisen koettuja vaikutuksia. Hanke keräsi erillisiin kyselyihin vastauksia kustakin ryhmästä, yksilö- ja perheohjauksesta sekä tapahtumista seuratakseen tarkasti toimintatason työtä.

Hanke lisäksi keräsi erillisellä kyselyllä vastauksia hankkeeseen osallistuneilta yhdistyksiltä ja vapaaehtoisilta. Tällä kyselyllä seurattiin aluetason muutoksia ja vapaaehtoisten osaamisessa tapahtuvaa kasvua. Ohessa muutama esimerkki tästä kyselystä.

Palautekyselyiden ja osallistumisen aktiivisuuden perusteella voidaan todeta, että toiminta koettiin pääsääntöisesti myönteisenä ja merkityksellisenä. Osallistujalähtöisyys näyttäytyi

keskeisenä vaikuttavuustekijänä, sillä hyvinvointia ja osallisuutta ei voida edistää pakottamalla tai ulkoapäin määrittelemällä. Mikäli toiminta ei resonoi osallistujan omien tavoitteiden kanssa, sen vaikutukset jäävät rajallisiksi (ks. esim. Salminen ym., 2021).

Subjektiivista kokemusta ei tarkasteltu ainoastaan kyselyiden kautta, vaan se oli jatkuvasti läsnä arjen työssä. Osallistujien näkemyksiä kuultiin kohtaamisissa ja keskusteluissa, mikä mahdollisti toiminnan joustavan mukauttamisen yksilöllisiin tarpeisiin. Pitkäkestoisen työskentelyn ansiosta osallistujia voitiin tukea samanaikaisesti useilla elämänalueilla, mikä vahvisti kokonaisvaltaista lähestymistapaa.

Kestävä osallisuus- ja hyvinvointityö edellyttää yksilön eri elämän alueiden tasapainoista huomioimista. Yhden osa-alueen vahvistaminen ilman kokonaisuuden tarkastelua voi johtaa epätasapainoon, jossa esimerkiksi työelämäosallisuus kasvaa, mutta hyvinvointi tai sosiaaliset suhteet heikkenevät tai päinvastoin. Tämä korostaa tarvetta tarkastella yksilön elämäntilannetta kokonaisuutena (ks. esim. Salminen ym., 2021).

Objektiivisten ja subjektiivisten tekijöiden rinnakkainen tarkastelu mahdollisti vaikuttavuuden syvällisemmän ymmärtämisen, sekä onnistumisten että kehittämiskohteiden tunnistamisen. Tällainen moninäkökulmainen arviointitapa vahvisti samalla hankkeen kykyä reagoida osallistujien tarpeisiin, tuki toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja oli keskeinen tekijä hankkeen vaikuttavuuden taustalla. Hankkeen merkittävä vahvuus oli se, että seurantaa toteutettiin viikoittaisissa ryhmähankkeen tiimikokouksissa ja siihen osallistui kaikki tiimin jäsenet.

Monitasoinen laadunvarmistus ja eettisyys

Hankkeen arviointi rakentui systemaattiselle ja monitasoiselle seurantarakenteelle, jossa tiimin oman reflektion lisäksi keskeisessä roolissa olivat säännöllinen raportointi sekä ohjausryhmätyöskentely. Neljän kuukauden välein toteutettu raportointi ja ohjausryhmän kokoukset muodostivat rakenteen, jonka kautta hankkeen etenemistä tarkasteltiin jatkuvasti suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Ohjausryhmän kokoonpano oli tarkoituksellisesti monialainen, yhdistäen sekä romaniyhteisön vahvan edustuksen että eri alojen asiantuntijuuden. Ohjausryhmässä olivat edustettuna myös hankkeen paikallisromaniyhdistykset. Tämä mahdollisti sekä

kontekstisensitiivisen että ammatillisen arvioinnin. Ohjausryhmän rooli näyttäytyi erityisesti laadunvarmistuksen välineenä, jossa painotettiin osallistujakohtaisten vaikutusten lisäksi laajempia alueellisia ja yhdistyskohtaisia vaikutuksia. Näitä seurattiin muun muassa sen mukaan kuinka monta ryhmää alueilla oli käynnissä ja kuinka hyvin vapaaehtoiset ottivat vastuuta hankkeen toiminnan jatkamisesta.

Raportointikäytännöt tukivat tätä kokonaisuutta tarjoamalla laajan ja vahvasti dokumentoidun näkymän hankkeen toimintaan ja sen vaikutuksiin. Raportit sisälsivät kuvauksen toteutetuista toiminnoista ja niiden arvioinnin suhteessa tavoitteisiin. Raportteja täydennettiin osallistujapalautteilla, viestinnän aineistoilla ja mittaristotiedolla. Tällainen monilähteinen aineisto vahvisti hankkeen edistymisen ja tuloksellisuuden säännöllistä arviointia.

Kokonaisuutena tarkastellen hankkeen arviointimalli osoittaa, että läpinäkyvä, osallistava ja systemaattinen arviointi toimii keskeisenä välineenä laadukkaan ja vaikuttavan toiminnan varmistamisessa. Ilman systemaattista arviointia riskinä olisi, että toiminta ei vastaisi tarpeita tai sen todellinen vaikutus jäisi näkymättömäksi. Samalla arvioinnin ja seurannan tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää sekä toiminnan kehittämisessä että sen jatkuvuuden varmistamisessa.

Koska hankkeen toiminta kohdistui vähemmistötaustaisiin ja osin heikommassa asemassa oleviin henkilöihin, arviointimallissa seurattiin myös toiminnan eettistä toteutumista. Keskeisessä roolissa olivat ohjausryhmän romanitaustaiset jäsenet, jotka toivat arviointiin kulttuurisensitiivisen näkökulman. Heidän asiantuntemuksensa mahdollisti hankkeen toimintatapojen tarkastelun romaniyhteisön arvojen, kulttuuristen käytäntöjen ja yhteisön näkökulmasta merkityksellisten kriteerien valossa.

Toiminta kohdistui myös henkilöihin, joista monilla oli heikko sosioekonominen asema tai vähän kokemusta hanketoimintaan osallistumisesta. Tämän vuoksi osallistujien riittävä ja ymmärrettävä tiedonsaanti muodostui keskeiseksi eettiseksi kysymykseksi. Hankkeen tietosuojaseloste ja osallistujien suostumuslomake laadittiin huolellisesti yhteistyössä hanketoimijoiden kanssa. Näin varmistettiin, että jokainen osallistuja tiesi, mihin toimintaan osallistui ja mihin tarkoitukseen tietoja kerättiin. Osallistuminen sekä henkilötietojen käsittely

perustuivat jokaisen osallistujan yksilölliseen ja tietoon perustuvaan suostumukseen. Menettely vahvisti hankkeen eettistä kestävyyttä ja osallistujien oikeuksien toteutumista.

Hankkeessa toteutetusta työstä, menetelmistä ja vaikutuksista voi lukea lisää hankkeen julkaisusta. Lisää vaikuttavuuden seurannasta täältä: Osallisuustyön vaikuttavuuden mittausta - Diakonia-ammattikorkeakoulu

Lähteet

Anoschkin, K. (i.a.). *ARVO. Vaikuttavuuden ABC. Mitä, miksi, miten?* Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry. Saatavilla 20.11.2025 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Vaikuttavuuden%20ABC_Anotchkin_24012023pdf.pdf

Opintokeskus Sivis. (2025). *Osallisuusmittari*. https://www.opintokeskussivis.fi/materiaalit/osallisuusmittari/

Harrastamisen Suomen malli. (12.3.2025). *Harrastamisen Suomen mallin ryhmät ehkäisevät lasten eriarvoisuutta ja lisäävät hyvinvointia*. https://harrastamisensuomenmalli.fi/harrastamisen-suomen-mallin-ryhmat-ehkaisevat-lasten-eriarvoisuutta-ja-lisaavat-hyvinvointia/

Salminen, J., Lehtonen, P., Rikala, S., Kuusisto, A.-K., Luoma-Halkola, H., Puumala, E., Sointu, L., Wallin, A. & Häikiö, L. (2021). Osallisuuden kehät: Näkökulmia hyvinvoinnin muotoutumiseen. *Focus Localis, 49*(3), 80–98.